

Секція 1.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЛАНДШАФТНОЇ АРХІТЕКТУРИ ТА ЛАНДШАФТНОГО ДИЗАЙНУ

УДК 58:069.029:378.4БНАУ(477.41)(091)

МАРЧЕНКО А.Б., доктор с.-г. наук, доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

БОТАНІЧНИЙ САД БІЛОЦЕРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АГРАРНО-ГО УНІВЕРСИТЕТУ – ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ ТА СЬОГОДЕННЯ

На сьогодні на території підрозділу кафедри садово-паркове господарство Білоцерківського національного аграрного університету сформовано ботанічний сад місцевого значення, де зібрано близько 30 тис. рослин, з них голонасінних 24 види, покритонасінних 130 видів, квітково-декоративні рослини представлено 112 видами.

Ключові слова: колекція, інтродукція, ботанічний сад, дендрофлора.

Наприкінці ХХ століття в Україні було інтродуковано понад 3 тис. видів, форм і культиварів дерев, кущів та ліан, що у 6 разів перевищує кількість видів природної дендрофлори [2]. У ботанічних садах України проведено більшість інтродукційних досліджень, що дозволило значною мірою використати потенціал рослинних ресурсів світової флори [1, 5]. Актуальність інтродукційних досліджень декоративних рослин обумовлено створенням нових ботанічних садів у нашій країні в різних ґрунтово-кліматичних умовах.

За визначенням Міжнародної ради ботанічних садів, ботанічний сад – це організація, яка має документовані колекції живих рослин та використовує їх для наукових досліджень, збереження біорізноманіття та освітніх цілей. Ботанічні сади сприяють покращенню стану навколишнього середовища завдяки збереженню колекції живих рослин, розмноженню та поширенню рідкісних і типових видів місцевої та світової флори, веденню наукової, навчальної і освітньої роботи [1, 3]. В Україні зареєстровано 30 ботанічних садів, які є об'єктами природно-заповідного фонду України [4], з них функціонує 18 ботанічних садів загальнодержавного значення, площа яких становить загалом близько 1,8 тис. га, і 10 ботанічних садів місцевого значення, їх площа значно менша – близько 0,1 тис. га.

У 2008 р. при кафедрі садово-паркового господарства і ботаніки Білоцерківського національного аграрного університету було створено підрозділ біологічний стаціонар (біостаціонар), як матеріальну базу для проведення занять, навчальної і виробничої практик студентів напрямів підготовки лісове та садово-паркове господарство, агрономія, екологія. Ініціатором був завідувач кафедри доктор біологічних наук, професор Черняк Володимир Максимович. Основними цілями його створення було виконання завдань освітньої, виховної, навчальної та просвітницької роботи в біологічній та екологічній сферах. Основним напрямом наукової діяльності підрозділу було інтродукція та акліматизація видів і форм рослин світової й місцевої флори з метою збереження біологічного різноманіття та відбору перспективних видів рослин для оптимізації техногенного середовища, озеленення та фітодизайну населених місць Київщини. Під час створення колекційно-експозиційних ді-

лянок використовували різні наукові підходи щодо організації території та формування зелених насаджень з поєднанням елементів різних принципів (систематичний, ботаніко-географічний, фітоценотичний, екологічний, садово-парковий та ландшафтно-декоративний).

Рослини привозили з ботанічних садів і розсадників: Національного ботанічного саду ім. М.М. Гришка НАН України (м. Київ), ботанічного саду ім. акад. О.В. Фоміна Київського національного університету ім. Тараса Шевченка (м. Київ), ботанічного саду Національного лісотехнічного університету України (м. Львів), ботанічного саду Національного університету біоресурсів і природокористування України (м. Київ), Національного дендропарку «Софіївка» НАН України (м. Умань), дендропарку «Олександрія» НАН України (м. Біла Церква), Інституту садівництва НААН (м. Київ), Кременецького ботанічного саду (м. Кременець), біостаціонару Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка (м. Тернопіль), розсадника ПП «Лірис» (с. Чмирівка Білоцерківського р-ну), ПП «Сонце-сад» (с. Жорнівка Києво-Святошинського р-ну), ПП «Едем-флора» (м. Біла Церква), ДП «Білоцерківське лісове господарство» (м. Біла Церква) та інших, а також з природної флори Київщини, Черкащини, Тернопільщини під час експедиційних досліджень.

На сьогодні колекційний фонд підрозділу біологічний стаціонар (біостаціонар) кафедри садово-паркового господарства Білоцерківського національного аграрного університету сктановить близько 30 тис. рослин. Дендрофлора представлена 154 видами, з них голонасінних 24 види, покритонасінних 130 видів. Квітково-декоративні рослини представлено 112 видами.

Поєднанням різноманіття рослинного матеріалу і природних умов у саду створено зразки садово-паркового мистецтва, де представлено підходи в облаштуванні ландшафту, за систематичним принципом створення родових і видових комплексів облаштовано ділянки; ботаніко-географічний, фітоценотичний та екологічний принципи покладено в основу створення колекційно-експозиційних ділянок.

Колекційні фонди є базою для навчального процесу і наукових досліджень, результати яких узагальнені в кандидатській та докторській дисертаціях з лісових культур та фітомеліорації, а також в докторській дисертації з ботаніки. За роки функціонування біостаціонару на основі проведених наукових досліджень опубліковано 150 статей у фахових виданнях, захищено 145 кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів.

Отже, на території підрозділу кафедри садово-паркового господарства Білоцерківського національного аграрного університету сформовано ботанічний сад місцевого значення, який відповідає вимогам чинного законодавства «Про природно-заповідний фонд України» № 1684-ІХ від 15.07.2021 Стаття 31.

Список літератури

1. Ботанічні сади та дендропарки України / за ред. Т. М. Черевченко, С. С. Волкова. Київ: ТОВ «РСК МАКСИМУС», 2010. 296 с.
2. Екологічна енциклопедія: у 3 т. / А. В. Толстоухов та ін. Київ: ТОВ «Центр екологічної освіти та інформації», 2007. Т. 2. 416 с.: іл.
3. Науковий та освітньо-виховний потенціал Національного ботанічного саду ім. М. М. Гришка НАНУ. Вип. 1. Колекційно-експозиційні ділянки / наук. ред. О. М. Байрак. Полтава: «Верстка», 2007. 84 с.
4. Природно-заповідний фонд України: території та об'єкти загальнодержавного значення. Київ: ТОВ «Центр екологічної освіти та інформації», 2009. 332 с.